

()

()

:

:

:

مقدمه	۲
اعتبارات هزینه‌ای (جاری)	۲
۱. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۵
۲. سازمان میراث فرهنگی و گردشگری	۶
۳. سازمان ملی جوانان	۸
۴. مرکز امور مشارکت زنان	۹
۵. سازمان اوقاف و امور خیریه	۱۰
۶. سازمان حج و زیارت	۱۱
۷. سازمان تربیت بدنی	۱۲
۸. کمیته ملی المپیک	۱۳
۹. سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۱۴
۱۰. سازمان تبلیغات اسلامی	۱۴
۱۱. سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۱۶
۱۲. سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۱۶
۱۳. سازمان اسناد و کتابخانه ملی	۱۷
۱۴. سایر دستگاه‌های کمک‌بگیر	۲۰

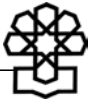
()

()

مصارف بودجه عمومی دولت، در حقیقت همان بودجه پرداخت‌های دولت هستند. این اعتبارات در سه بخش اعتبارات هزینه‌ای (جاری)، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی) و تملک دارایی‌های مالی تقسیم می‌شوند، در این گزارش فقط به مورد اول پرداخته می‌شود.

()

در نظام بودجه‌ریزی این اعتبارات، هزینه‌هایی هستند که صرف امور بسترسازی برای انجام فعالیت‌های اصلی دستگاه‌ها می‌شوند که در نهایت به انجام وظایف حاکمیتی می‌انجامد و توزیع آن در قالب اعتبارات هزینه‌ای در هفت فصل هزینه‌ای صورت می‌گیرد که عبارتند از: جبران خدمات کارکنان، استفاده از کالا و خدمات، هزینه اموال و دارایی، یارانه، کمک بلاعوض، رفاه اجتماعی و سایر هزینه‌ها. در این گزارش اعتبارات دستگاه‌های مختلف مربوط به بخش فرهنگ در لایحه بودجه ۱۳۸۴ به صورت اجمالی مورد بررسی قرار گرفته و میزان اعتبارات آن با قانون بودجه سال ۱۳۸۳ مقایسه شده است. البته این مقایسه زمانی روشنگر بود که مقایسه بین ردیف‌ها و برنامه‌ها نیز صورت می‌گرفت اما

به دلیل تغییرات زیاد در لایحه بودجه و کلی شدن عناوین برنامه‌ها چنین مقایسه‌ای امکان‌پذیر نبود؛ به‌عنوان مثال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۳، ۲۱ عنوان برنامه ارائه کرده است ولی در لایحه ۱۳۸۴، برنامه‌های خود را تحت ۱۴ عنوان کلی‌تر مشخص کرده است.

نکته دیگر این‌که در این گزارش برای نشان دادن اعتبارات در اختیار دستگاه، اعتبار هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ذکر شده در ردیف دستگاه با اعتبارات ردیف‌های متفرقه دیگر جمع شده و در جدول آورده شده‌اند. (نگاه کنید به جدول ۱ و ۲). جزئیات مربوط به ردیف‌ها و مبالغ اختصاص داده شده در توضیحات مربوط به هر دستگاه آمده‌اند.

در بررسی بودجه دستگاه‌های فرهنگی چند نکته قابل توجه وجود دارد:

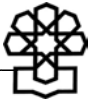
۱. اعتبارات هزینه‌ای که در قالب قانون بودجه تصویب شده و به فعالیت‌های اصلی دستگاه مرتبط می‌شوند، بیش‌تر در قالب اعتبارات فصل پنجم هزینه‌ای، یعنی به صورت کمک‌های بلاعوض (به بخش خصوصی، نهادهای عمومی و ...) هستند یا در فصل چهارم به صورت یارانه آمده‌اند. این نوع تأمین اعتبار نیازمند شفاف‌سازی بیش‌تر برای امکان نظارت‌های مالی و حسابرسی است.

۲. هر ساله دستگاه‌های اجرایی تمایل به افزایش این دسته از اعتبارات غیرقابل نظارت دارند و نمی‌خواهند این اعتبارات در دیگر فصول هزینه‌ای تقسیم شوند.

۳. علاوه بر این‌که از محل اعتبارات مربوط به کمک‌های بلاعوض دستگاه‌ها به نهادهای عمومی غیردولتی یا بخش خصوصی کمک می‌شود، چندین دستگاه به صورت مستقل از بودجه عمومی کمک می‌گیرند و مشخص نیست آیا این دستگاه‌ها از دستگاه‌های اصلی بخش فرهنگ نیز کمک می‌گیرند یا خیر؛ تعیین این موضوع می‌تواند به شفافیت بیش‌تر بودجه کمک کند.

جدول ۱

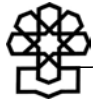

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بزرگ‌ترین متولی امور فرهنگی کشور است، اعتبار این سازمان در لایحه بودجه ۱۳۸۴، ۸۰۰٫۸۱۰ میلیون ریال پیش‌بینی شده است که نسبت به سال ۱۳۸۳، ۸/۳ درصد رشد داشته است. نگاهی به میزان اعتبارات این وزارتخانه در سال‌های قبل نشان می‌دهد که از میزان رشد اعتبارات آن کاسته شده است زیرا میزان رشد اعتبارات آن در سال ۱۳۸۳ نسبت به ۱۳۸۲، ۲۸ درصد و در سال ۱۳۸۲ نسبت به سال قبل از آن ۱۷۳ درصد بوده است.

توجه به این نکته ضروری است که این وزارتخانه علاوه بر اعتبارات منظور شده برای این دستگاه، در ردیف‌های دیگر نیز از بودجه عمومی دولت، اعتبار دریافت می‌کند. در لایحه ۱۳۸۴ در ردیف ۵۰۳۷۸۴ (کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی) پیش‌بینی شده است که مراکز فرهنگی که به نوعی زیرمجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی محسوب می‌شوند اعتبار مشخصی دریافت کنند، که بدیهی است در صورت حذف از لیست مربوطه به این ردیف، برای دریافت کمک به اعتبارات هزینه‌ای این وزارتخانه، مراجعه کرده و بار مالی وزارتخانه را سنگین‌تر می‌کردند (نگاه کنید به جدول ۳). به علاوه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دو ردیف متفرقه برای فعالیت‌های خود اعتباراتی دارد؛

در ردیف ۵۰۳۷۷۷؛ این وزارتخانه برای دریافت تجهیزات کتابخانه‌ای و طبع و نشر قرآن کریم، مبلغ ۴۰٫۰۰۰ میلیون ریال و در ردیف ۵۰۳۷۸۲ بابت برنامه حفظ بازسازی، نگهداری و بهره‌برداری صحیح اسناد ملی و تاریخی، مبلغ ۲۰٫۰۰۰ میلیون ریال هزینه دریافت می‌کند.

در جدول اعتبارات عمرانی استانی ملی شده در لایحه بودجه ۱۳۸۴ پیش‌بینی شده است که برای تکمیل مصالای اصفهان و قم و کمک به مجموعه

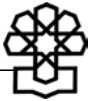
زیارتی مسجد جمکران مبلغ ۱۸۷۰۰ میلیون ریال تخصیص یابد. اگر این اعتبارات متفرقه نیز محاسبه شوند اعتبارات این وزارتخانه بالاتر از میزان است.

از نکات مهم در اعتبارات این دستگاه اجرایی می‌توان به این موارد اشاره کرد:

۱. بخش بزرگی از اعتبارات هزینه‌ای در قالب یعنی کمک به دستگاه‌های غیردولتی است؛ از آنجا که دستگاه‌های نظارتی هیچ‌گونه وظیفه قانونی‌ای برای نظارت و ارزیابی اعتبارات فصل پنجم هزینه‌ها (کمک‌های بلاعوض) ندارند، در نتیجه بیش‌تر بودجه این وزارتخانه بدون نظارت هزینه می‌شود. در لایحه بودجه ۱۳۸۴ پیش‌بینی شده است که ۴۴/۳ درصد اعتبارات هزینه‌ای این دستگاه به صورت کمک‌های بلاعوض هزینه شود.

۲. با توجه به درصد بالای این هزینه‌ها به صورت پرداخت‌های انتقالی، وزارتخانه بزرگی مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چگونه می‌تواند امور پرسنلی و اداری، رفاهی و خدماتی خود را به خوبی اداره کند در حالی که ۷۶/۴ درصد اعتبارات هزینه‌ای آن صرف کمک‌های بلاعوض و پرداخت یارانه به نهادهای عمومی و غیردولتی می‌شود؟

در بودجه سال ۱۳۸۳ عمده فعالیت‌های این سازمان مربوط به برنامه‌های «حفظ، احیا و معرفی میراث فرهنگی»، «حفاظت آثار تاریخی» و «گسترش فرهنگ و هنر» بوده است. بقیه برنامه‌ها بسترسازی انجام وظایف سازمان در این مواردند. کل رشد اعتبار این سازمان در سال ۱۳۸۲ نسبت به سال ۱۳۸۱، ۱۰۶ درصد بوده که بخش عمده آن صرف امور عمرانی یا به بیان دیگر تعمیر و نگهداری و مرمت

بناهای تاریخی شده است. این افزایش پایه مناسبی برای رشد اعتبارات سازمان میراث فرهنگی ایجاد کرده بود که در سال ۱۳۸۳ نسبت به سال قبل رشد دوباره ۲۱ درصدی را نشان داد؛ اما در لایحه بودجه ۱۳۸۴ جمع اعتبارات هزینه‌ای این سازمان به مبلغ ۱۶۵۰۰۰۰ میلیون ریال رسید.

توجه به رقم مجموع اعتبارات شرکت توسعه ایرانگردی و سازمان میراث فرهنگی در قانون بودجه ۱۳۸۳ (قبل از ادغام) و مقایسه آن با اعتبارات این سازمان در لایحه بودجه ۱۳۸۴ نشان‌دهنده رشدی ۴۸۴ درصدی است. سازمان میراث فرهنگی علاوه بر این از اعتبارات تبصره‌ها نیز برخوردار است، مانند اعتبار تبصره «۸» بند «چ» (موضوع: ایفای تعهدات دولت به صاحبان املاک واقع در عرصه آثار تاریخی و ...) به مبلغ ۱۶۱۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال و تبصره «۱۲» بند «چ» جزء ۳ (موضوع: تأمین یک درصد از اعتبارات استانی جهت اهداف بخش گردشگری و میراث فرهنگی) به مبلغ ۸۴۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال. به علاوه این سازمان از محل اعتبار هزینه‌ای ملی استانی شده در سال ۱۳۸۴، مبلغ ۳۸۰۰۰۰ میلیون ریال اعتبار دارد.

جمع این مبالغ رقم ۳۵۲۸۰۰۰۰ میلیون ریال است که رقم رشد اعلام شده را حدود ۲/۵ برابر می‌کند.

نکات قابل توجه:

۱. رشدی با بیش از شش برابر اعتبارات این سازمان در شرایطی اتفاق می‌افتد که طی سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۴ این سازمان به لحاظ منابع انسانی، منابع فیزیکی، ساختار تشکیلاتی و ... تغییری پیدا نکرده است و چگونگی جذب صحیح و روش‌مند این اعتبارات در این سازمان محل تردید خواهد بود. توجه به این موضوع که ورود اعتبارات زیاد به یک دستگاه به‌طور ناگهانی می‌تواند سبب شروع پروژه‌های عمرانی متعدد به یکباره شود؛ و از آنجا که «وسوسه خواستن

همه چیز با هم» در طرح‌های عمرانی سبب حبس ظرفیت‌ها و منابع مالی خواهد شد، باید با تأمل بیش‌تری به تصویب اعتبارات پرداخت.

۲. این سازمان می‌تواند به صورتی که در لایحه بودجه ۱۳۸۴ آمده است اعتبارات خود را هزینه نکند، زیرا در این سازمان تصمیم‌گیری‌ها به صورت هیأت امنایی مشابه دانشگاه‌ها انجام می‌پذیرد، (این سازمان در اساسنامه به صورت پژوهشکده است) در حالی که با ادغام سازمان ایرانگردی و جهانگردی حداقل می‌توان هزینه‌های این قسمت را مانند سایر دستگاه‌ها در قالب فصول هفت‌گانه هزینه‌ها تعیین کرد.

۳. تشکیل یگان پاسداران میراث فرهنگی موضوع ماده (۱۶۵) قانون برنامه سوم توسعه عیناً در قانون برنامه چهارم توسعه در قالب ماده (۱۱۵) تنفیذ شده است از آنجا که متأسفانه به دلیل ممانعت‌های پنهان و آشکار، این ماده در برنامه سوم به انجام نرسید. مناسب خواهد بود به سبب اهمیت موضوع ردیفی مستقل برای اعتبارات هزینه‌ای این امر و به‌خصوص برای جذب نیروی انسانی آن در ذیل اعتبارات این دستگاه دیده شود.

این سازمان از دستگاه‌های جوان است که در طول برنامه پنج ساله دوم ایجاد شده است. رشد اعتبارات آن در لایحه بودجه ۱۳۸۴ نسبت به سال ۱۳۸۳، ۸/۵ درصد منفی بوده است، ولی در سال ۱۳۸۳ نسبت به ۱۳۸۲، رشد ۲۳ درصدی داشته است.

به‌طور کلی امور جوانان در تبصره‌های لایحه بودجه ۱۳۸۴ مورد توجه مستقیم قرار نگرفته است. تبصره مربوط به ساماندهی امور جوانان که در سال‌های پیش وجود داشته است. در لایحه بودجه ۱۳۸۴ حذف شده است. یکی از

دلایل این بی‌توجهی را می‌توان سؤالات ایجاد شده نسبت به عملکرد سازمان ملی جوانان و عدم ارائه یک طرح جامع از سوی این سازمان دانست.

در مورد این سازمان ذکر دو نکته ضروری است:

۱. این سازمان بیش از نیمی از اعتبارات هزینه‌ای خود را به صورت کمک بلاعوض به NGOها و نهادهای فعال در زمینه امور جوانان می‌پردازد و همان‌طور که گفته شد نظارت بر این نوع پرداخت‌ها مشکل است و امکان قضاوت در مورد نحوه عملکرد این سازمان را محدود می‌کند.

۲. با توجه به جوان بودن این سازمان، دقت در جلوگیری از انجام امور موازی توسط این دستگاه ضروری است و فعالیت‌های آن باید صرفاً در قالب هدایت برخی از مسائل خاص جوانان که متولی اجرایی ندارد برنامه‌ریزی شود؛ از قبیل «ساماندهی اشتغال جوانان، ازدواج، فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی جوانان». زیرا اصل فعالیت‌های این سازمان باید معطوف به سیاستگذاری، هدایت و نظارت بر دستگاه‌هایی باشد که به نوعی در زمینه فعالیت‌های جوانان انجام وظیفه می‌کنند.

مرکز امور مشارکت زنان از دستگاه‌هایی است که زیر نظر نهاد ریاست جمهوری اداره می‌شود، اعتبارات این دستگاه از فصول فرهنگی هرساله افزایش یافته است، اما در لایحه بودجه ۱۳۸۴، میزان اعتبارات پیش‌بینی شده تنها ۳۶۶۵۶ میلیون ریال است که نسبت به سال قبل رشد منفی نشان می‌دهد اما در صورتی که کمک پیش‌بینی شده در ردیف ۵۰۳۷۸۴ (کمک به NGOها و تشکل‌های زنان و بانوان) به مبلغ ۵۰۰۰۰ میلیون ریال نیز به اعتبار دستگاه افزوده شود رشد ۱۱۷ درصدی در اعتبار دستگاه دیده می‌شود.

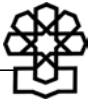
مانند سازمان ملی جوانان بیش‌تر بودجه این سازمان به صورت کمک بلاعوض به نهادهای غیردولتی و بخش عمومی پرداخت می‌شود.

در سال ۱۳۸۳ اعتبار «کمک‌های بلاعوض» این دستگاه به مبلغ ۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۳ رسید که نظارت بر عملکرد آن در دستگاه‌های کمک‌گیر از این سازمان نیاز به بررسی دارد.

این سازمان از معدود سازمان‌هایی است که بودجه آن همواره دچار اختلاف‌نظر است. زیرا مسئولان مربوطه بر این عقیده هستند که از اعتبارات موقوفات نمی‌توان برای هزینه‌های جاری سازمان هزینه کرد؛ از طرف دیگر این سازمان از درآمدهای بهره‌مند است که قابل مصرف برای امور جاری این دستگاه هستند.

در لایحه بودجه ۱۳۸۴ میزان اعتبار این سازمان ۴۱۰۰۷۲ میلیون ریال پیش‌بینی شده است که در ظاهر نسبت به سال ۱۳۸۳ رشد منفی را نشان می‌دهد اما در حقیقت میزان اعتبار این سازمان ۴۷ درصد افزایش یافته است؛ این اختلاف حاصل این نکته است که در ردیف ۵۰۳۷۸۴ (کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی) پیش‌بینی شده است که سازمان اوقاف و امور خیریه برای برنامه کمک به اهل تسنن و علما و حوزه‌های مربوط و کمک به مساجد جوادالائمه ورامین و ملامحمد صادق قم مبلغ ۶۶۰۰۰ میلیون ریال دریافت کند، که در مجموع اعتبارات آن به رقم ۱۰۷۰۷۲ می‌رسد که نسبت به سال ۱۳۸۳ از رشدی معادل ۴۷ درصدی برخوردار خواهد شد.

بیش‌تر اعتبارات این سازمان در قالب «کمک بلاعوض» صورت می‌گیرد که صرف «گسترش تبلیغات اسلامی» و «توسعه فعالیت‌های قرآنی» و «تحقیق و

بررسی و شناسایی موقوفات» می‌شود؛ این در حالی است که برخی از برنامه‌های مذکور در سازمان تبلیغات اسلامی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز وجود دارد که نشانگر موازی‌کاری و تداخل امور است؛ از نکات مهم قابل بررسی است.

همچنین لازم است بیشتر اعتبارات این دستگاه در قالب فصول هفت‌گانه هزینه‌ای مشخص گردد تا قابل نظارت باشد، زیرا اعتبارات مصوب در قالب (فصل پنجم هزینه‌ای) غیرقابل نظارت مالی و محاسباتی هستند.

این سازمان از ابتدای تأسیس، اساسنامه سازمانی مشخص نداشته و براساس بخشی از آیین‌نامه قانون تأسیس سازمان اوقاف اداره می‌شود. اصلی‌ترین برنامه این سازمان برنامه امور حج و زیارت است که در لایحه بودجه ۱۳۸۴ تحت عنوان «برنامه گردشگری» آورده شده است.

رشد اعتبارات این سازمان در لایحه ۱۳۸۴ نسبت به سال ۱۳۸۳ معادل ۸/۵ درصد است اما با در نظر گرفتن نام‌نویسی‌های این سازمان برای حج تمتع که از طریق خود سازمان هرچند سال یک بار صورت می‌گیرد و نیز نام‌نویسی‌ها و اعزام‌های زائران برای عمره و عتبات عالیات که از طریق شرکت‌های فعال (دولتی و غیردولتی) در این بخش انجام می‌شود، درآمدهای مناسبی وجود دارد که در قوانین سنواتی بودجه، این درآمدها منظور نمی‌شود و این امر قابل بررسی است. به‌علاوه پیشنهاد می‌شود با توجه درآمد بالای حاصل از سپرده‌های ثبت‌نام‌های زائران حج تمتع (پس از هر بار ثبت‌نام) این درآمدها در جریان لایحه بودجه مورد بررسی بیشتری قرار گیرند.

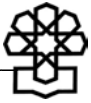

این دستگاه اجرایی بیش‌تر فعالیت‌های خود را از طریق فدراسیون‌ها و هیأت‌های ورزشی انجام می‌دهد، لذا فدراسیون‌های مذکور بازوهای اجرایی این سازمان در مرکز و هیأت‌های ورزشی بازوهای این سازمان و فدراسیون‌ها در استان‌ها هستند. به همین دلیل عمده اعتبارات هزینه‌ای برای کمک به فدراسیون‌ها در قالب فصل پنجم (کمک بلاعوض) صورت می‌گیرد که بیش‌ترین رقم آن مربوط به برنامه «ورزش قهرمانی» است.

میزان اعتبارات این سازمان در سال ۱۳۸۲ نسبت به سال ۱۳۸۱، رشد ۵۸ درصدی داشته است، این رشد در سال ۱۳۸۳ به ۱۶ درصد رسیده است. در لایحه سال ۱۳۸۴ اعتبار هزینه‌ای این سازمان معادل مبلغ ۳۸۱۰۰۰ میلیون ریال است که رشد منفی (۴۹) درصدی را نشان می‌دهد.

اما نکات زیر در بودجه سال ۱۳۸۴ سازمان تربیت بدنی، قابل توجه است:
۱. دلیل کاهش اعتبارات این سازمان آن است که در لایحه ۱۳۸۴ اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در اختیار دستگاه به شدت کاهش یافته و به اعتبارات «شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور» افزوده شده است. (به این شرکت مبلغ ۳۹۹۰۰۰ میلیون ریال اختصاص یافته است) یعنی در مجموع اعتبار عمرانی فصل تربیت بدنی بالغ بر ۲۲ درصد افزایش داشته است.

۲. که در برنامه اول توسعه بر آن تأکید شده است، هنوز کامل نشده و به تصویب نرسیده و فقط «سند راهبردی نظام جامع تربیت بدنی و ورزش» سال گذشته به تصویب هیأت وزیران رسیده است که نمی‌توان آن را تلقی کرد؛ ولی اعتبارات مربوط را طی سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ به ترتیب به مبالغ ۳۲۰۰۰ میلیون ریال و ۷۲۰۰۰ میلیون ریال با عنوان برنامه «توسعه جامع ورزش» دریافت کرده است و در

لایحه ۱۳۸۴ مجدداً در قالب اعتبار ردیف‌های متفرقه (با شماره ۵۰۳۸۰۱) مبلغ ۷۰۰۰۰ میلیون ریال پیش‌بینی شده است، که این امر قابل بررسی است.

۳. برای جلوگیری از صرف اعتبارات فدراسیون‌ها در جهت امور جاری از قبیل «پرداخت حقوق و مزایای کارکنان» و هزینه‌های جاری ادارات کل استان‌ها و نیز برای شفاف‌سازی اعتبارات فدراسیون‌ها و هیأت‌ها برای برنامه‌ریزی مناسب آن‌ها، مانند سال‌های قبل ردیف مستقلی برای مشخص کردن کمک به فدراسیون‌ها و هیأت‌های ورزشی ایجاد شود (در گذشته ردیف‌ها ۱۲۸۵۰۴ و ۱۲۸۵۰۳ به این امر اختصاص داشته‌اند).

۴. این سازمان از محل بند «چ» تبصره «۱۸» این لایحه، مبلغ ۵۶۹۰۰ میلیون ریال دریافت می‌کند. به علاوه از اعتبار ردیف‌های متفرقه در قالب ردیف ۵۰۳۷۸۰ با عنوان «احداث و تجهیز زمین‌های ورزشی روستایی» نیز ۳۰۰۰۰ میلیون ریال دریافت می‌کند؛ این در حالی است که سهم این سازمان از بند «د» تبصره «۲» و بند «ذ» تبصره «۶» و جزء «۲» بند «چ» تبصره «۱۲» مشخص نیست.

بیش‌ترین اعتبارات این دستگاه صرف برنامه «گسترش ورزش قهرمانی» می‌شود که از طریق این اعتبارات برگزاری اردوهای داخلی، برگزاری اردوهای خارجی، برگزاری مسابقات داخلی و خارجی و حضور در مجامع بین‌المللی که عضویت آن‌ها را فدراسیون‌ها عهده‌دار هستند، انجام می‌شود. هرچند اعتبارات این دستگاه در سال ۱۳۸۳ نسبت به ۱۳۸۲ رشد ۷۷ درصدی داشته، ولی اعتبارات آن در لایحه بودجه ۱۳۸۴، نسبت به سال قبل ۱/۴ درصد کاهش یافته است که می‌توان دلیل آن را اتمام «بازی‌های المپیک و پارالمپیک آتن» دانست. اما

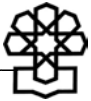

مناسب است با توجه به ضرورت آماده‌سازی مناسب (از حیث به‌کارگیری مربیان آشنا به علوم پیشرفته و اردوهای تدارکاتی) برای شرکت در بازی‌های قطر سال ۲۰۰۶، برنامه‌های مربوط و اعتبارات مورد نیاز آن در نظر گرفته شود.

اعتبارات این سازمان هر ساله از رشد به نسبت مناسب ۲۵ و ۴۹ درصدی بین سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۳ برخوردار بوده است؛ در لایحه بودجه ۱۳۸۴ رشد اعتبار آن نسبت به سال قبل ۴/۶ درصد است. بیش‌ترین اعتبارات مربوط به این سازمان در قالب تأمین نیازهای ارزی و فعالیت‌های فرهنگی خارج از کشور (با توجه به وظایف آن) هزینه می‌شود.

به نظر می‌رسد بودجه این دستگاه با توجه به حساسیت فعالیت‌های برون مرزی متناسب بوده و صرفاً باید در برخی از زمینه‌های از قبیل «فعالیت‌های فرهنگی خارج از کشور» به نحوی مورد تقویت قرار گیرد که از فعالیت‌های موازی توسط سایر دستگاه‌ها در خارج از کشور جلوگیری شود؛ زیرا سیاستگذاری واحد در مورد فعالیت‌های فرهنگی خارج از کشور ضروری به نظر می‌رسد. به‌علاوه پیشنهاد می‌شود عملکرد سال ۱۳۸۳ این سازمان از طریق کمیسیون فرهنگی دریافت و مورد بررسی قرار گیرد.

این سازمان یکی از نهادهای انقلابی است که در دو بخش عمده فعالیت دارد، بخش تولیدی و بخش ارائه خدمات فرهنگی. لذا این سازمان در بخش تولیدی درآمدزا بوده و از طریق تولیدات فرهنگی مانند فیلم، موسیقی، کتاب و غیره درآمدهای مناسبی دارد و در صورت افزایش این تولیدات می‌توان به خودکفایی

این سازمان در آینده امیدوار بود.

اعتبارات این سازمان در سال ۱۳۸۲ معادل ۱۷ درصد نسبت به سال ۱۳۸۱ افزایش داشته و در سال ۱۳۸۳، رشد آن ۱۳ درصد بوده است، در لایحه بودجه ۱۳۸۴ میزان اعتبار این سازمان به ۹۹۴۴۳ میلیون ریال می‌رسد که ۲۰ درصد رشد را نشان می‌دهد، البته میزان رشد اعتبار این سازمان بیش‌تر از این مقدار است.

در قانون بودجه سال ۱۳۸۳ و در لایحه بودجه ۱۳۸۴ جدا از سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری که زیرمجموعه این سازمان محسوب می‌شود نیز ردیف مستقل و اعتبار جداگانه دریافت کرده است، حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی نیمی از اعتبارات هزینه‌ای خود را صرف پرداخت حقوق کارکنان مراکز فرهنگی و هنری خود می‌کند. جز این سازمان تبلیغات اسلامی از ردیف ۵۰۳۷۸۴ مبلغ ۵۰۰۰۰ ریال بابت کمک به نهادها و مراکز فرهنگی و دینی دریافت می‌کند و در ردیف اعتبارات استانی نیز مبلغ ۳۵۰۰۰ میلیون ریال برای این سازمان پیش‌بینی شده است که اگر این مبلغ مازاد بر اعتبار هزینه‌ای دستگاه محاسبه شود، اعتبار دستگاه رشد ۱۲۲/۹ درصدی را نشان می‌دهد.

لازم به ذکر است در کنار سازمان تبلیغات اسلامی دو سازمان دیگر نیز فعالیت‌هایی مشابه دارند ولی به جای آن‌که تحت نظارت سازمان تبلیغات اسلامی فعالیت کنند به صورت مستقل عمل کرده و در قانون بودجه نیز ردیف و اعتبار مستقلی دارند؛ شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی و دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم که به تنهایی در حد سازمان تبلیغات اسلامی، اعتبار دریافت و هزینه می‌کند.

از آن‌جا که سازمان‌هایی که به صورت موازی عمل می‌کنند در بخش فرهنگ بیش از دیگر بخش‌ها هستند، نیاز به یک برنامه مدون ملی احساس می‌شود که مراکز فرهنگی، سازمان و دستگاه‌های پراکنده در این بخش را از نظر سیاست‌های اجرایی و عملکرد، هماهنگ کند.

همان‌گونه که در پیوست ۲ لایحه بودجه آمده است؛ این سازمان که زیان مربوطه از طریق اعتبارات دولتی جبران می‌شود. رشد بودجه سال ۱۳۸۲ این سازمان نسبت به سال قبل از آن ۶۲ درصد بوده است که زمینه‌ای برای پایه‌ریزی‌های لازم برای برنامه‌های ضروری سال‌های بعد باشد، ولی در سال ۱۳۸۳ صرفاً ۵ درصد رشد داشته است و در لایحه بودجه ۱۳۸۴ نیز رشد ۱۰ درصدی در اعتبارات این سازمان در نظر گرفته شده است.

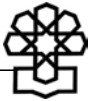
با توجه به وظیفه اصلی این سازمان که «خبرگزاری» است، بیش‌ترین اعتبارات در قالب برنامه «خدمات فرهنگی، هنری» هزینه می‌شود، لازم به ذکر است که بودجه این سازمان مانند سایر شرکت‌های دولتی در قالب بودجه شرکتی هزینه می‌شود.

بودجه سازمان صدا و سیما هر ساله از رشد مناسبی برخوردار بوده، به نحوی که در سال ۱۳۸۲، ۲۸ درصد نسبت به سال ۱۳۸۱ و در سال ۱۳۸۳، معادل ۵۸ درصد نسبت به سال ۱۳۸۲ افزایش اعتبار داشته است. در لایحه بودجه ۱۳۸۴ این رشد نزدیک به صفر است. البته این امر مشکلی در عملکرد این سازمان ایجاد نمی‌کند، همانگونه که در گزارش شرکت‌های دولتی بخش فرهنگ اشاره شد

/

(مبلغ ۱۶۵۱۲۵۰ میلیون ریال).

کاهش و افزایش اعتبار پیش‌بینی شده در ردیف دستگاه تغییری در مقدار

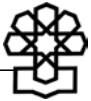
هزینه عملکرد سازمان ایجاد نمی‌کند زیرا سازمان بقیه اعتبارات مورد نیاز خود را به صورت کمک زیان از بودجه عمومی دولت دریافت می‌کند. این سازمان در قالب برنامه‌های تبلیغاتی، تولیدی و ... درآمد مناسبی دارد و دارای شرکت‌های اقماری نیز است که در گذشته جزء لاینفک این سازمان محسوب می‌شده‌اند و درآمدهای آن‌ها برای تأمین هزینه‌های آن صرف می‌شد ولی اکنون برخی از آن‌ها در قالب هستند که به‌طور مستقل در پیوست ۲ لایحه بودجه ۱۳۸۴ آورده شده‌اند. با توجه به بار مالی زیادی که این دستگاه (شرکت) بر دولت تحمیل می‌کند و وجود شرکت‌های اقماری سودده این سازمان، شاید بتوان با بررسی مناسب وضعیت درآمد و هزینه‌ای این شرکت‌ها (و احتمالاً شرکت‌هایی که در لایحه بودجه ذکر نمی‌شوند) به راهی دست یافت تا این سازمان عظیم بتواند در آینده به یک مؤسسه دولتی تبدیل گردد زیرا فعالیت سازمان کاملاً حاکمیتی است.

اعتبارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی که صرفاً از سال ۱۳۸۲ در لایحه بودجه سنواتی تأمین شده است در لایحه بودجه ۱۳۸۴ نسبت به سال قبل از رشد نزدیک به ۳۰ درصد برخوردار است که دلیل آن را می‌توان حذف ردیف اعتبارات دستگاه اسناد ملی و ادغام کامل آن در سازمان اسناد و کتابخانه ملی دانست.

از آنجا که ساختمان جدید کتابخانه ملی هنوز به پایان نرسیده است، نزدیک به نیمی از اعتبار این سازمان را، تمک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی) تشکیل داده است.

جدول ۲

(ارقام به میلیون ریال)

۱	سازمان تبلیغات اسلامی - کمک به نهادها و مراکز فرهنگی و دینی	۵۰٫۰۰۰
۲	آستان مقدس حضرت امام (ره) - کمک به تکمیل مجموعه فرهنگی	۱۰۰٫۸۰۰
۳	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه	۴۷٫۱۶۴
۴	حوزه‌های علمیه خواهران	۱۷٫۵۴۸
۵	مؤسسه نشر آمار حضرت امام قدس سره	۵۹٫۵۵۷
۶	مؤسسه آموزش و پژوهش امام خمینی	۲۴٫۶۰۰
۷	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۰٫۰۰۰
۸	مرکز جهانی علوم اسلامی	۶۰٫۰۰۰
۹	بنیاد دایرةالمعارف اسلامی	۱۰٫۰۰۰
۱۰	مؤسسه دایرةالمعارف فقر شیعه	۱۰٫۰۰۰
۱۱	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۰٫۰۰۰
۱۲	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی	۱۱٫۴۵۷
۱۳	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی - مجمع جهانی اهل بیت	۲۹٫۱۸۴
۱۴	کمک به کمیسیون حقوق بشر اسلامی	۲٫۰۰۰
۱۵	کمک به اقلیت‌های مذهبی	۱۰٫۰۰۰
۱۶	آستان حضرت معصومه (س) بابت تعویض سنگفرش صحن‌های متبرکه آستانه	۵٫۰۰۰
۱۷	سازمان اوقاف - کمک به مساجد جوادالائمه و رامین و ملامحمد صادق قم	۱۷٫۰۰۰
۱۸	طرح گنجینه حوزه علمیه قم و حرم	۴۰٫۰۰۰
۱۹	سازمان اوقاف و امور خیریه - کمک به اهل تسنن و علما و حوزه‌های مربوط	۴۹٫۰۰۰
۲۰	کمک به NGO ها و تشکل‌های زنان و بانوان	۵۰٫۰۰۰
۲۱	کتابخانه مصلی شهرستان گلپایگان	۱۰٫۰۰۰

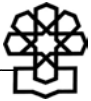
علاوه بر دستگاه‌های مستقل و خاص که در ابتدا به آن‌ها اشاره شده شد، در زمینه امور فرهنگی چندین دستگاه دیگر به صورت پراکنده از اعتبارات عمومی دولت کمک بلاعوض دریافت می‌کنند. (نگاه کنید به جدول ۲)

مقایسه بین اعتبارات این دستگاه‌ها در لایحه بودجه ۱۳۸۴ و قانون بودجه ۱۳۸۳ چند نکته در بر دارد:

۱. تعدادی از دستگاه‌ها در لایحه بودجه همانند قانون بودجه ۱۳۸۳، در ردیف مستقل ذکر شده و اعتبار دریافت کرده‌اند از جمله دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز خدمات حوزه علمیه قم و کتابخانه آیت‌... مرعشی نجفی. در واقع این مراکز فرهنگی به‌عنوان دستگاه شناسایی شده و در ردیف مستقل آمده‌اند، در صورتی که به راحتی می‌توانند تحت نظارت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی فعالیت کنند، چنین ترتیبی در لایحه بودجه جای سؤال دارد.

۲. برخی از مراکز که در قانون بودجه ۱۳۸۳ به‌عنوان دستگاه مستقل ذکر شده‌اند ولی ماهیت دستگاهی و اساسنامه تأسیس ندارند؛ در لایحه بودجه ۱۳۸۴ به ردیف ۵۰۳۷۸۴ (کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی) برده شده‌اند از جمله: «مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی»، «آستان مقدس امام خمینی»، «مرکز خدمات حوزه‌های علمیه»، «حوزه علمیه خواهران»، «مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی» و «مجمع جهانی اهل بیت». البته این تغییر ردیف به معنای کاهش اعتبار این مراکز نیست. نگاهی به جدول ۲ نشان می‌دهد که بیش‌تر این مراکز با رشد مثبت در اعتبارات روبه‌رو بوده‌اند. در این میان «مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی» قابل توجه است زیرا اعتبارات آن بیش از ۴ برابر شده است.

«مؤسسه نشر آثار حضرت امام خمینی» بیش‌تر از سایر مراکز سؤال‌برانگیز است زیرا در ردیف دستگاهی که برای این مرکز پیش‌بینی شده

است تنها مبلغ ۱۵۰۰ میلیون ریال اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای منظور شده است اما در ردیف ۵۰۳۷۸۴ این مرکز مبلغ ۵۹۵۷۷ میلیون ریال به‌عنوان اعتبار هزینه‌ای دریافت می‌کند که نشان‌دهنده رشد ۴۴/۱ درصدی در اعتبارات هزینه‌ای اختصاص داده شده به این مرکز است.

۳. در لایحه بودجه ۱۳۸۴، دو مرکز فرهنگی از لیست دریافت‌کنندگان مستقیم حذف شده‌اند: مرکز مدیریت حوزه علمیه قم و مرکز گفتگوی تمدن‌ها. تأکید بر این نکته لازم است که تخصیص اعتبارات به صورت کمک به دستگاه‌ها در صورتی مناسب خواهد بود که کمک معنای خاص خود را داشته باشد، یعنی موقت باشد، نه دائمی؛ و در صورتی که ضروری است این دستگاه‌ها به‌صورت دائم و مستمر از اعتبارات عمومی دولت استفاده کنند، لازم است هر یک به صورت ردیف مستقل در قانون بودجه لحاظ شوند، تا امکان شفاف‌سازی هزینه‌ها در هر یک از فصول هزینه‌ای میسر باشد.

ضمن آن‌که برخی از این دستگاه‌های کمک‌بگیر ماهیتی مشابه با یکدیگر داشته و در قالب چند ردیف جداگانه کمک دریافت می‌کنند مانند: «دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم»، «مرکز خدمات حوزه علمیه قم»، «مرکز مدیریت حوزه علمیه قم»، «مرکز خدمات حوزه‌های علمیه» و «حوزه علمیه خاوران». این دستگاه‌ها در صورتی که نیاز دائم به دریافت اعتبارات دارند، مناسب خواهد بود در قانون بودجه در قالب یک ردیف ادغام شده و اعتبار دریافت کنند؛ در این صورت نوع فعالیت‌ها کاملاً مشخص و حتی درآمدهای آنها نیز معلوم خواهد شد.

دستگاه‌های «مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی» و «مجمع جهانی اهل بیت» با توجه به تشابه فعالیت‌ها، هر دو قابل ادغام در قالب یک ردیف در قانون بودجه هستند.

ردیف مربوط به «شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی» که از دستگاه‌های کمک‌بگیر است، با توجه به نوع فعالیت آن که در قالب برنامه «گسترش تبلیغات اسلامی» است، قابل ادغام در ردیف «سازمان تبلیغات اسلامی» خواهد بود. (زیرا برنامه اصلی این شورا «گسترش تبلیغات اسلامی» است که مشابه فعالیت سازمان تبلیغات اسلامی است).

نکته مهم در مورد این دستگاه‌ها این است که مشخص نیست که آیا این دستگاه‌های کمک‌بگیر از اعتبارات کمک‌های بلاعوض دستگاه‌های اصلی مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و یا سازمان تبلیغات اسلامی و غیره هم کمکی دریافت می‌کنند یا خیر؟ (که این موضوع نیز قابل بررسی است).

:

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور (۱۳) آشنایی با اعتبارات
هزینه‌ای (جاری) دستگاه‌های فرهنگی

مطالعات فرهنگی :

لیلا زرشکن - فاطمه موسوی

ابوالفضل خورشیدی :

دفتر مطالعات فرهنگی :

پرند فیاضی :

:

بودجه فرهنگی (Cultural Budget)

:

۱. قانون بودجه سال ۱۳۸۲.

۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۳.

۳. لایحه بودجه ۱۳۸۴.